

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

Transformace družstevní záložny na banku

Bc. Lucie Krykorková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou družstevních záložen s bližším zaměřením na možnost transformace na banku. V první, teoretické části, pojednává o bankovní soustavě v České Republice včetně charakteristiky výkonu dohledu a regulace. Popisuje zejména právní rámec bank a družstevních záložen, kde je kladen důraz na změny, které s sebou přináší novela zákona o družstevních záložnách a následně se věnuje popisu změny právní formy družstevní záložny.

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na současný stav bank a družstevních záložen a na jejich porovnání ve vybraných kritériích. Dále analyzuje proces transformace družstevní záložny na banku, její důvody a důsledky. Poslední část je tvořena návrhem transformace vybraného subjektu včetně vypracovaného projektu na změnu právní formy a chronologického popsání jednotlivých kroků transformace.

Klíčová slova: družstevní záložna, banka, transformace, bankovní soustava, regulace a dohled, změna právní formy, bilanční suma, projekt změny právní formy

Úvod

Na území České republiky kromě bank a stavebních spořitelen působí i družstevní záložny dále jen „záložny“, které představují necelé 1 % bilanční sumy celého finančního trhu. I přes malou velikost sektoru se problematika záložen stala v současné době velmi aktuální. Důvodem je změna novely zákona o záložnách dále jen „ZoDZ“, která v důsledku přeměny fungování celého sektoru. Příčinu novely je možné hledat v odhalení nedostatků, které záložny vykazovaly. Jednalo se zejména o poskytování rizikových úvěrů a umělé navyšování členských vkladů. V souvislosti s tím bylo dvěma největším záložnám v letech 2013 - 2014 odejmuto povolení působit dále jako záložna.

Novela je průběžně implementována od začátku roku 2015 do začátku roku 2018. V tuto chvíli již záložny v návaznosti na změny odvádí dvojnásobný příspěvek do Fondu pojištění vkladů a mohou vybírat finanční prostředky pouze do desetinásobku souhrnu členských vkladů. Toto omezení nazývané jako pravidlo 1:10 je nyní hlavním problémem záložen. Změny, které vejdou v účinnost počátkem roku 2018, omezí i maximální možnou výši poskytovaných úvěrů jednomu členovi a stanoví maximální hranici bilanční sumy na 5 mld. Kč.

Transformace záložny na banku je dlouhodobý, finančně i administrativně náročný proces, který vyžaduje souhlas České národní banky jako orgánu veřejné moci. Za dvacetiletou historii, kterou za sebou záložny od svého znovuoobnovení mají, tento proces absolvoval jen 1 subjekt, a to současná Fio Banka. V nadcházejícím období lze předpokládat, že i další záložny se pokusí o úspěšnou transformaci.

Cíl práce a metodika

Hlavním cílem diplomové práce je zpracování návrhu na transformaci konkrétní družstevní záložny na banku, popsat její důvody a důsledky. Dále zhodnotit změny v sektoru družstevních záložení, které nastanou po zavedení novely zákona o družstevních záložnách. Dílčím cílem práce je popis problematiky organizace a fungování finančního trhu České republiky z pohledu bankovního systému a systému spořitelních a úvěrních družstev.

Teoretická část práce bude zpracována popisnou metodou na základě syntézy poznatků z literárních zdrojů popisujících finanční, resp. bankovní soustavu, včetně výkonu dohledu nad úvěrovými institucemi v České republice, se zaměřením na změny v novele zákona o družstevních záložnách.

V praktické části práce bude provedena analýza postupů nezbytných pro proces transformace družstevní záložny na banku, na základě veřejně dostupných informací. Zjištěná fakta budou doplněna a konzultována s odpovědnými pracovníky vybraných družstevních záložení. Na základě zjištěných dat, skutečností, a požadavků budou diskutovány příčiny a důsledky procesu transformace. Dále bude predikován budoucí vývoj sektoru družstevních záložení

Teoretická východiska

Žádost o bankovní licenci může podat pouze akciová společnost se sídlem v ČR. Pokud o bankovní licenci žádají záložny, musejí současně zažádat i o změnu právní formy. Hlavním kritériem pro získání licence je výše základního kapitálu 500 mil. Kč. O získání bankovní licence rozhoduje Česká národní banka ve správním řízení do 6 měsíců. Licence se uděluje na dobu neurčitou (ZoB, ZoDZ, 2014).

Praktická část

Pro zpracování návrhu na transformaci konkrétní záložny na banku byla vybrána Artesa, spořitelní družstvo dále jen „Artesa“, jako vhodný modelový subjekt. Splňuje požadavek na základní kapitál, výše její bilanční sumy za rok 2014 je více než 3,7 mld. Kč a do budoucna dle vlastních slov měla v plánu o bankovní licenci žádat. Její portfolio produktů tvoří vklady a úvěry. Konkrétně za vyšší úrokové sazby vybere finanční prostředky od klientů, které následně poskytne jako úvěry, rovněž za vyšší úrokové sazby než nabízejí banky.

Vypracování Projektů přeměny (stěžejního dokumentu celého procesu) pro Artesu vychází z požadavků, které jsou striktně dané v zákoně o přeměnách obchodních společností a družstev. Znalecký posudek bude vypracován jmenovaným znalcem a účetní závěrka bude sestavena ke konci účetního období tedy k 31.12.2015 a následně ověřena auditorem. Úkolem představenstva je sestavit podrobnou zprávu přeměny právní formy, která doplňuje projekt. Po vypracování těchto dokumentů je možné svolat členskou schůzi, kde se o přeměně právní formy záložny na akciovou společnost bude hlasovat.

Hlavním důvodem pro transformaci je změna ZoDZ, která omezuje možnost volně vybírat vklady bez dalších členských vkladů a omezení týkající se poskytování úvěrů. Po získání bankovní licence se Artese sníží náklady týkající se odvodů do Fondu pojištění vkladů, jelikož banky přispívají poloviční částkou než záložny. Dále bude moci snížit úrokové sazby, jelikož v současné době nabízí vysoké úroky na vkladových produktech, aby svým klientům kompenzovala 10 % vkladu, který vloží jako další členský vklad.

Diskuse a zhodnocení

Nejvýznamnější změny, které s sebou novela ZoDZ přináší, jsou 3 – maximální souhrn vložených finančních prostředků do desetinásobku členských vkladů, horní hranice bilanční sumy 5 mld. Kč a limitní částka 30 mil. Kč pro poskytování úvěrů jednomu členovi. Tyto změny zasáhnou do fungování záložen tak, že největší subjekty se budou muset transformovat na banky a ty menší se nebudou moci dále zvětšovat. Záměrem těchto změn je větší zainteresovanost klientů a větší odpovědnost vkladatelů za ukládání svých finančních prostředků. Snahou je též návrat k původním hodnotám družstevnictví, jako je působení na regionální úrovni a plnění sociálního aspektu (např. zemědělská družstva).

Pravidlo 1:10, které dovoluje klientům vkládat pouze desetinásobek členského vkladu, fakticky způsobuje, že klient má pojištěných pouze 90 % svých vložených peněz do záložny, jelikož vklady vložené jako další členský vklad nejsou ze zákona pojištěny. Guvernér ČNB, Miroslav Singer, avizoval v rozhovoru pro Hospodářské noviny ze dne 6. ledna 2014, že úmyslem ČNB bude snížit pojištění vkladů u záložen na 90%, což by znamenalo navrácení se k 10% spoluúčasti, která od roku 2008 a harmonizaci české právní úpravy s pravidly EU, je zrušená. Tento návrh by tedy byl v rozporu s evropskými regulemi, proto v novele zákona v tomto znění není zakomponován. Za jeho náhradu lze považovat pravidlo 1:10, které dosahuje obdobného výsledku.

Závěr

Vývoj v sektoru družstevních záložen lze predikovat jen velmi těžko. V roce 2012 byl po svém znovuobnovení v devadesátých letech na samotném vrcholu, podařilo se mu dosáhnout historicky nejvyššího zisku přes 300 mil. Kč. Nyní, o 3 roky později, lze s vážností uvažovat o možném konci sektoru.

Hlavním záměrem změn je zcela prokazatelně vyšší zainteresovanost osob, které chtějí být členy záložen a omezení poskytování rizikových úvěrů. Výsledkem ale může být, že záložny přijdou zcela o své vkladové klienty, čímž by se do budoucna vyčerpaly jejich zdroje a nemohly by ani poskytovat úvěry. Otázkou zůstává, zda nakonec změny nepovedou místo transformace družstevních záložen k jejich likvidaci.

Seznam použitých zdrojů

Bibliografické zdroje

KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: Komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2010. 1185 s. ISBN 978-80-7400-056-0.

PIHERA, Vlastimil, SMUTNÝ, Aleš., SÝKORA, Pavel. *Zákon o bankách: Komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2011, 517 s. ISBN 978-80-7400-389-9.

PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 338 s. ISBN 978-80-245-1180-1.

REVENDA, Zbyněk., MANDEL, Martin, KODERA, Jan a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2014. 423 s. ISBN 978-80-7261-279-6.

Elektronické zdroje

Artesa, spořitelní družstvo. *Výroční zpráva za rok 2014*. [online]. Artesa. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.artesa.cz/no_cache/o-nas/profil/verejne-informace/vyrocnizpravy/?cid=3969&did=742&sechash=5d1c44c7>

Česká národní banka. *Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2006 - 2014* [online]. ČNB, [cit. 2015-10-15]. Dostupné v digitální verzi z: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/>

Fond pojištění vkladů. *O FPV* [online]. Fond pojištění vkladů, [c2015] [cit. 2015-10-02]. Dostupné z: <<http://www.fpv.cz/cs/o-fpv.html>>

Úřad pro dohled nad družstevními záložnami. *Zpráva o činnosti a hospodaření ÚDDZ 1999 - 2004* [online]. ČNB, [cit. 2015-10-05]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/archiv/druzstevni_zalozny/index.html>.

Legislativní zdroje

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

Nařízení Evropského Parlamentu a RADY (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ze dne 20. prosince 1991, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 87/1995 Sb. ze dne 20. dubna 1995 o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev ze dne 19. března 2008, ve znění pozdějších předpisů